

Pečovatelské domy pro evropské seniory: veřejní, výděleční a neziskoví poskytovatelé služeb

Úvod

Tato zpráva ukazuje, jak se během posledních let změnila situace v oblasti pečovatelských domů pro seniory provozovaných veřejnými i soukromými (výdělečnými i neziskovými) subjekty. Přestože došlo k velkým změnám z hlediska velikosti a vlastnictví pečovatelských domů, neexistují žádné souhrnné harmonizované údaje za celou EU rozdělené podle druhu vlastnictví nebo hospodářského účelu poskytovatelů služeb. Zpráva shrnuje všechny dostupné údaje a doplňuje je o informace ze studií, hodnocení a průzkumů věnovaných rozdílům mezi dostupností, kvalitou a efektivitou služeb poskytovaných ve veřejných a soukromých pečovatelských domech pro seniory. Informace byly získány zejména z dostupné literatury a ze sítě evropských korespondentů nadace Eurofound, která poskytla údaje z národních statistických úřadů a studií.

Politické souvislosti

Většina debat a politických iniciativ na úrovni EU týkajících se dlouhodobé péče se nevěnuje konkrétně veřejnému či soukromému poskytování služeb. V rámci roční analýzy růstu v roce 2017, která zahajuje proces evropského semestru, Evropská komise vyzvala k dalšímu investování do dlouhodobé péče v zájmu snížení zátěže kladené na neoficiální pečovatele. Rovněž zdůraznila, že je zapotřebí zvýšit efektivitu a dostupnost dlouhodobé péče s ohledem na očekávaný nárůst výdajů spojených se stárnutím obyvatelstva a technologickým pokrokem. Výbor pro sociální ochranu tvrdí, že systémy dlouhodobé péče musí rovněž podporovat preventivní zdravotní péči, rehabilitaci a nezávislý život. Doporučení pro jednotlivé země se zpravidla zaměřují na zlepšování nákladové efektivity a účinnosti výdajů na dlouhodobou péči a současně zajišťování dostupnosti služeb a zlepšování jejich kvality a poskytování. Evropský pilíř sociálních práv zahrnuje právo na finančně dostupné a kvalitní služby dlouhodobé péče, zejména domácí péči a komunitní služby.

Klíčová zjištění

Trendy v poskytování služeb

Během posledních deseti let vzrostl počet pečovatelských domů téměř ve všech zemích, z nichž jsou údaje k dispozici. V Rumunsku, Slovinsku a na Slovensku se počet soukromých pečovatelských domů zdvojnásobil (jejich původní počet však byl velmi nízký). Počet veřejných pečovatelských domů zároveň buď klesá (Česká republika, Francie, Chorvatsko, Německo, Norsko, Slovinsko a Spojené království (Skotsko)), nebo roste pomaleji než počet soukromých pečovatelských domů (Kypr, Litva, Rumunsko a Slovensko). Výjimkou v tomto trendu jsou Malta a Španělsko, kde počet veřejných pečovatelských domů roste rychleji než počet soukromých zařízení.

Počet míst v soukromých pečovatelských domech a jejich podíl během posledních deseti let vzrostl více než ve veřejných pečovatelských domech ve všech zemích, z nichž jsou údaje k dispozici, kromě Španělska. Počet míst v neziskových pečovatelských domech vzrostl více než v domech provozovaných výdělečnými poskytovateli v Belgii a Norsku, zatímco ve Spojeném království (Skotsku) tomu bylo naopak. Z nejnovějších údajů je patrné, že soukromé poskytování těchto služeb tvoří více než dvě třetiny celkového počtu míst v Řecku, Nizozemsku (kde je téměř zcela doménou neziskového sektoru), Spojeném království (Skotsku), Irsku, Španělsku a Belgii. Podíl míst ve veřejném a soukromém sektoru je víceméně stejný ve Francii, Rakousku, na Maltě, v Litvě a Rumunsku. Veřejné poskytování služeb představuje zhruba 70 % celkového počtu míst v České republice, Litvě, Polsku, Slovinsku a na Slovensku a téměř 90 % v Norsku. V některých zemích jsou patrné výrazné rozdíly mezi velikostí veřejných a soukromých pečovatelských domů. Ve Slovinsku a na Maltě mají veřejné pečovatelské domy v průměru dvakrát více míst než soukromé. Průměrná velikost soukromých pečovatelských domů se během posledních deseti let značně zvýšila v České republice, na Maltě, v Litvě a Španělsku, zatímco velikost veřejných pečovatelských domů se zmenšovala nebo zůstala stabilní.

Důsledky pro poskytování služeb

Velkým problémem je finanční tlak, jemuž jsou provozovatelé pečovatelských domů vystaveni (např. ve Spojeném království), přičemž tento problém se zvětšuje se zvyšujícím se počtem lidí, kteří potřebují péči, s rostoucími náklady na poskytování služeb a nábor zaměstnanců a propagací kvality pro uživatele. V některých zemích poskytují soukromé pečovatelské domy méně specializovaných zdravotnických služeb než veřejné pečovatelské domy. Vzhledem k nárůstu soukromého poskytování těchto služeb je pravděpodobné, že se náklady pro uživatele stanou významnějším problémem, pokud nedojde ke zvýšení veřejných dávek na jejich financování. Existují také rozdíly v umístění různých druhů pečovatelských domů. Soukromé pečovatelské domy lze s větší pravděpodobností najít v bohatých městských oblastech. To, jaký typ klientů v jednotlivých typech pečovatelských domů žije, závisí na rentabilitě služeb, které požadují – klienti, kteří požadují méně rentabilní pečovatelské služby, se budou s větší pravděpodobností nacházet ve veřejných pečovatelských domech. Ve většině zemí, z nichž jsou k dispozici informace o poměru zaměstnanců a klientů, je více zaměstnanců na klienta ve veřejných pečovatelských domech.

Chybí dohodnuté ukazatele kvality, zejména kvality života klientů využívajících služeb dlouhodobé péče. Nabídka a kvalita služeb ve veřejných a soukromých pečovatelských domech se v jednotlivých zemích liší, přičemž studie se zaměřují spíše na aspekty kvality, které se snadněji měří. Ze zjištění jsou patrné rozdíly z hlediska toho, zda má klient k dispozici jednolůžkový pokoj, dále z hlediska úrovně hygieny, výběru jídel a aktivit pro klienty, přístupu zaměstnanců, výživy, kontinuity péče, preventivní zdravotní péče a pečovatelské praxe.

Srovnání nákladové efektivity veřejných a soukromých pečovatelských domů podle všeho velmi ovlivňují náklady na zaměstnance a rozdíly v typech klientů. Ve veřejných pečovatelských domech se často nachází větší procento klientů se zdravotními komplikacemi nebo takových, kteří přinášejí menší zisk.

Politické ukazatele

Význam analyzování případných substitučních vztahů mezi efektivitou, kvalitou a dostupností služeb: Několik studií zdůrazňuje dilema, které řeší soukromí provozovatelé, a sice zda snížit náklady snížením kvality služeb, nebo zvýšit ceny, a ztratit tak konkurenceschopnost. Studie, které se zabývají rozdíly mezi různými typy provozovatelů, se musejí zaměřit na to, zda zlepšení v jedné oblasti nejsou na úkor jiných oblastí.

Potřeba jasného a společného vymezení pojmů: Aby bylo možné lépe monitorovat rozsah veřejného a soukromého poskytování služeb, je nezbytné jasné a společně vymezit pojmy, což umožní shromažďovat údaje o různých typech služeb a poskytovatelů dlouhodobé péče. Definice a údaje týkající se veřejného, výdělečného a neziskového poskytování služeb by měly zohledňovat právní postavení, vlastnictví a hospodářskou činnost poskytovatelů.

Potřeba systematicky agregovat a přezkoumávat studie na vnitrostátní a evropské úrovni: Studie shromážděné v této zprávě značí, že existují rozdíly v dostupnosti, kvalitě a efektivitě služeb. Vzhledem k tomu, že se výsledky jednotlivých studií i z jednotlivých zemí liší, je důležité studie systematicky agregovat a přezkoumávat na vnitrostátní a evropské úrovni, aby bylo možné dospět k přesnějším závěrům ohledně rozdílů v poskytování služeb. Zjištění a údaje lze využít na evropské úrovni (zejména v rámci evropského semestru) k lepšímu pochopení rozsahu různých druhů poskytování služeb.

Další informace

Zpráva *Care homes for older Europeans: Public, for-profit and non-profit providers* [Pečovatelské domy pro evropské seniory: veřejní, výděleční a neziskoví poskytovatelé služeb] je k dispozici na adrese <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2017/care-homes-for-older-europeans-public-private-and-not-for-profit-providers>.

Chcete-li získat další informace, obraťte se na výzkumného pracovníka Daniela Molinueva na adrese dmo@eurofound.europa.eu.